

Utajärven kunnan kotoutumisohjelma 2025-

SISÄLTÖ

Johdanto 3

Kotoutumistyön lähtökohdat Utajärvellä 4

Alkuvaiheen palvelut ja vastuutahot 5

Alkuvaiheen kotoutumisen malli 6

Alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelma 7

Yhteiskuntaorientaatio 8

Kotoutumiskoulutus 9

Kotoutumispalvelut työllisyyspalveluissa Oulun seudun työllisyysalueella 10

Utajärven kunnan palvelut 13

Yhteistyötahot 15

Vastuutaulukko 16

Kela 17

Johdanto

Kunnalla on yleinen velvollisuus suunnitella, kehittää ja seurata kotoutumisen edistämistä. Tarvittaessa kunnan on toteutettava tätä velvollisuuttaan yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Tehtävästä säädetään 1.1.2025 voimaan tulevassa laissa kotoutumisen edistämisestä (681/2023, jäljempänä kotoutumislaki) 5 luvussa.

Kunnan kotoutumisen edistämisen suunnittelu kattaa kaikki kunnassa asuvat maahanmuuttajat. Siihen kuuluu myös hyvien väestösuhteiden edistäminen kaikkien kuntalaisten välillä. Kotoutumisen edistämisen alkuvaiheen palvelukokonaisuuteen eli kunnan kotoutumisohjelmaan on hyvä viitata kunnan kotoutumisen suunnittelua koskevassa asiakirjassa tai kotoutumisohjelman voi sisällyttää osaksi suunnittelua.

Kunnat ja hyvinvointialueet ovat itsehallinnollisia alueita, mutta niiden välinen yhteistyö on keskeistä kotoutumisen edistämässä. Kunta sovittaa oman ja työllisyysalueen kotoutumisen edistämisen suunnittelun ja kehittämisen yhteen hyvinvointialueen vastuulla olevan palveluiden suunnittelun ja kehittämisen kanssa. Hyvinvointialueen velvollisuuksista säädetään kotoutumislain 6 luvussa.

Vuoden 2024 loppuun asti voimassa olevassa kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa (1386/2010) säädetään kunnan suunnitteluasiakirjasta, jonka nimi on kotouttamisohjelma. Kun uusi kotoutumislaki tulee voimaan 1.1.2025, kotouttamisohjelma-käsitteestä luovutaan, mutta suunnittelovelvollisuus säilyy kunnalla.

Utajärven kunta tarjoaa maahanmuuttajille samoja peruspalveluita, joita tarjotaan kaikille kuntalaisille. Kotoutumisen keskeisenä tavoitteena on maahanmuuttajien integroituminen kaikkiin kunnan peruspalveluihin mahdollisimman pian, huomioiden erityispalvelut, joita maahanmuuttaja tarvitsee kyetäkseen saavuttamaan ja käyttämään tasavertaisesti olemassa olevia palveluita. Utajärvellä toimii maahanmuutotyön verkosto. Kunta voi hyödyntää tätä verkostoa myös työryhmänä, jonka tehtävänä on seurata ohjelman toteutumista ja ehdottaa siihen muutoksia tarvittaessa. Näin maahanmuutotyön verkostosta tulee osa ohjelman seuranta ja kehittämistä, mikä tukee jatkuvuutta ja tehokasta yhteistyötä kotoutumisen edistämiseksi.

Kotoutumistyön lähtökohdat Utajärvellä

Kunnassa asuu syyskuun -24 tilastotiedon mukaan 81 maahanmuuttajataustaista henkilöä, joiden kansalaisuudet ovat 17 eri maasta. Maahanmuuttajataustaisia on 3.3%:a kunnan väkiluvusta. Näistä 32 on kiintiöpakolaisia Eritreasta ja Kongosta. Muut ovat muuttaneet kuntaan perhe- tai työperäisin syin. Tällä hetkellä kunnassa ei ole kansainvälisen suojelun statuksella olevia maahanmuuttajia. Utajärven kunta on myös aiemmin vastaanottanut kiintiöpakolaisia vuosittain n. 25 henkilöä mutta luopunut vastaanotosta vuonna 2024.

Utajärvellä kotouttamistyötä toteutetaan monialaisesti, tiiviissä yhteistyössä eri toimialojen ammattilaisten, erilaisten organisaatioiden ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Maahanmuuttajien osallisuus kotouttamistyön kehittämisessä on myös keskeinen osa tätä yhteistyötä. Monialaisen työn lähtökohdana on ajatus, että kotouttamisen tehtävä kuuluu kaikille kunnan toimijoille: kotouttaminen ei ole yhden yksikön tai tahon vastuulla, vaan jokainen toimiala ja toimija kantaa oman osuutensa kotouttamistyössä. Palveluista viestitään kunnan nettisivuilla.

Toimijat ottavat huomioon maahanmuuttajat asiakkaina ja erityisryhmänä, jonka tukeminen edellyttää perehtymistä ja osaamisen jatkuvaa kehittämistä. Kotouttamistyöhön osallistuminen tarkoittaa työntekijälle maahanmuuttaja-asiakkaan huomioimista osana perustyötä, heidän haasteidensa ymmärtämistä ja niiden huomioimista palveluissa. Tällainen toimintatapa tukee kaksisuuntaista kotoutumista: se auttaa maahanmuuttajia ymmärtämään suomalaista palvelujärjestelmää ja kiinnittymään siihen, samalla kun palvelut kehittyvät vastaamaan maahanmuuttajaryhmien erityistarpeisiin.

Kotoutumisohjelman ohjaus- ja neuvontapalvelut on kunnassa järjestetty siten, että maahanmuuttotyönohjaajan tehtävään on varattu 50 % työpanos. Ohjausta ja neuvontaa tarjotaan ajanvarauksella. Kunnan kotouttamistyön pääperiaate on "Kotouttaminen kuuluu kaikille." Tämä tarkoittaa, että jokainen vastuualue, yksikkö ja toimija kunnassa osallistuu aktiivisesti ohjauksen ja neuvonnan järjestämiseen niitä tarvitseville asiakkaille. Tavoitteena on, että jokainen asiakas ohjataan oikeiden palveluiden ja toimijoiden pariin. Lisäksi jokaisen viranomaisen, kuten Kelan, Migrin, Digi- ja väestötietoviraston (DVV), poliisin ja hyvinvointialueen, tehtävänä on tarjota omaan toimintaansa kuuluvaa ohjausta ja neuvontaa.

Alkuvaiheen palvelut ja vastuutahot

Utajärven kunnan hyvinvointipalvelut vastaavat hallinnollisesti maahanmuuttotyöstä ja maahanmuuttopalveluista. Maahanmuuttotyötä koordinoi kunnan maahanmuuttotyönohjaaja, joka toimii vetäjänä kunnan maahanmuuttotyön monialaisessa verkostossa. Maahanmuuttotyönohjaaja ohjaa maahanmuuttaja-asiakkaan kotosuunnitelman mukaista asiakasprosessia eri palveluissa. Maahanmuuttotyönohjaajan tehtävänä on myös alkuvaiheen ohjaus- ja neuvontatyö, henkilöstön koulutusten järjestäminen, tiedon hankinta, paikallinen, alueellinen ja valtakunnallinen verkostoyhteistyö. Osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvio tehdään yhteistyössä moniammatillisesti työllisyyspalveluiden kanssa.

Utajärven kunnan maahanmuuttopalvelut tarjoavat asiakkailleen ohjausta, opastusta ja neuvontaa arkipäivän käytännöistä, yhteiskunnan toiminnoista, sosiaaliturvasta ja perheenyhdistämisestä, jotta maahanmuuttaja-asiakas saisi jo varhaisessa vaiheessa tietoa käytettävistä olevista palveluista. Alkuvaiheen ohjaus- ja neuvontatyötä tekevät kunnan maahanmuuttotyönohjaaja ja hyvinvointialueen aikuissosiaalityön työntekijä yhteistyössä. Alkuvaiheen ohjaus- ja neuvontatyö sisältää sekä yksilö- että ryhmä-muotoista ohjausta. Erilaiset kotoutumisen alkuvaiheen malliin sisältyvät infotilaisuudet ovat keskeinen osa ohjaustyötä. Maahanmuuttopalveluiden kotoutumisen alkuvaiheeseen tuottamien palveluiden tavoitteena on, että maahanmuuttajat saavat tarvittavat tiedot ja taidot toimia aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä ja että maahanmuuttajat käyttävät mahdollisimman nopeasti samoja palveluita muiden kuntalaisten kanssa.

TE24-uudistus vaikuttaa kuntien toimintaan siirtämällä työvoima- ja yrityspalvelut kunnille vuoden 2025 alussa. Kunnat saavat vastuulleen työllisyyden edistämisen ja palveluiden järjestämisen paikallisesti, mikä mahdollistaa kohdennetummat, alueen tarpeisiin räätälöidyt työllisyyspalvelut.

Työllisyyspalveluiden siirtyessä kuntien peruspalveluksi, korostuvat monipuoliset palvelurakenteet kunnissa myös maahanmuuttaja-asiakkaisiin. Työllisyysviranomaisen tulee jatkossa vastaamaan kokonaisvaltaisemmin kotoutuja-asiakkaiden palveluista.

Maahanmuuttotyön palvelut kuuluvat hyvinvointipalveluiden vastuulle, joista vastaa hyvinvointijohtaja. Maahanmuuttotyön tavoitteita seurataan hyvinvointikertomuksen ja suunnitelman raportoinnin yhteydessä.

Alkuvaiheen kotoutumisen malli

Alkuvaiheen kotoutumisen mallin tavoitteena on lisätä maahanmuuttajien osallisuutta, kotoutumista ja viihtyvyyttä paikkakunnalla. Alkuvaiheen kotoutumisen palvelujen palvelulupauksena on seuraavat asiat:

- *maahanmuuttajia palvellaan asiantuntemuksella ja oikeilla tiedoilla
- *maahanmuuttajia palvellaan oikea-aikaisesti ja matalalla kynnyksellä verkostomaisella yhteistyöllä
- *maahanmuuttajia palvellaan asiakaslähtöisesti ja yksilöllisesti
- *maahanmuuttaja osaa toimia suomalaisessa yhteiskunnassa, ymmärtää palvelujärjestelmät, tietää oikeutensa ja velvollisuutensa ja toimii aktiivisesti tilanteensa edistämiseksi

Kotoutumisen alkuvaiheen onnistuminen on erittäin tärkeää kotoutumisprosessin etenemisen kannalta. Onnistunut ja tehokas kotoutumisen alkuvaihe antaa parhaat edellytykset koko kotoutumisprosessin onnistumiselle ja lyhentää erityispalvelujen tarvetta. Kotoutumisen ja työelämään siirtymisen nopeutuminen säästää yhteiskunnan varoja ja ehkäisee syrjäytymistä.

Tässä mallissa alkuvaiheella tarkoitetaan ensimmäistä 12-15 kuukautta kuntaan saapumisen jälkeen. Onnistuneen kotoutumisen näkökulmasta on tärkeää, että kotouttamisessa huomioidaan tavoitteellisuus, yksilöllisyys ja osallisuus. Kunnassa tehtävä henkilökohtainen kotoutumista ja paikallisyhteisöön kiinnittymistä tukeva ns. kotokartoitus ja kotosuunnitelma auttavat huomioimaan edellä mainitut näkökulmat. Tavoitteellisuuden huomioiminen tarkoittaa sitä, että kotoutujalla on jokaisessa vaiheessa selkeästi asetetut tavoitteet, joiden toteutumista arvioidaan. Kotoutuminen on hyvin moniulotteinen ja vaativa prosessi, minkä vuoksi välitavoitteiden asettaminen on tärkeää jo pelkästään oman elämän hallinnan tunteen vuoksi. Yksilöllisyyden huomioimisella tarkoitetaan sitä, että kotoutujia ei kohdella yhtenäisenä ryhmänä, vaan tavoitteiden asettamisessa sekä ohjauksessa ja neuvonnassa huomioidaan kotoutujan yksilölliset tarpeet, mahdollisuudet ja edellytykset. Ammattitaitoisesti toteutetuissa alkuvaiheen palveluissa on erittäin tärkeää se, että työntekijät kohtaavat asiakkaansa ennen kaikkea yksilöinä.

Osallisuuden huomioiminen tarkoittaa sitä, että heti alkuvaiheesta lähtien tuetaan maahanmuuttajan aktiivista toimijuutta sekä itseluottamuksen ja positiivisen minäkuvan kasvua. Asioita ei tehdä kotoutujan puolesta, vaan häntä ollaan aina valmiita ohjaamaan ja neuvomaan. Kotoutumisprosessin omistajuus on kotoutujalla. Kotouttamisessa pyritään siihen, että kotoutuja ei ole ainoastaan passiivinen vastaanottaja, vaan hänen kotoutumistansa voidaan edistää tukemalla hänen omaa aktiivisuuttansa, omatoimisuutta ja toimijuutta.

Ensimmäisen kotoutumisvuoden keskeinen tavoite on suomen kielen opiskelun aloittaminen ja kielitaidon karttuminen. Tärkeänä tavoitteena on myös se, että kotoutuja saa ensimmäisen vuoden aikana riittävästi tietoa suomalaiseen yhteiskuntaan elämäntapaan ja kulttuuriin liittyvistä asioista. On tärkeää esimerkiksi se, että kotoutuja alkaa yksilöllisten edellytystensä mukaisesti heti alkuvaiheesta lähtien hahmottamaan ja oppimaan suomalaista palvelujärjestelmää. Näihin tavoitteiden toteutumista tuetaan alkuvaiheessa omakielisellä yhteiskuntaorientaatiolla, kotoutumiskoulutuksella, erilaisilla infotilaisuuksilla ja vertaistukiryhmillä.

Alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelma

Kotoutumislain mukainen alkukartoitus on prosessi, jossa kunta arvioi maahanmuuttaneen työllistymis-, opiskelu- ja kotoutumisvalmiudet sekä kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista tukevien palveluiden tarpeen. Alkukartoitukseen kuuluu alkuhaastattelu ja tarvittaessa tarkempia arvioita, esimerkiksi kielitaidosta ja opiskelunvalmiuksista.

Kartoituksessa selvitetään maahanmuuttaneen koulutus, työhistoria, kielitaito ja muut kotoutumiseen vaikuttavat tekijät, jotta hänet voidaan ohjata tarpeenmukaisesti palveluihin ja koulutuksiin, jotka tukevat aktiivista osallistumista yhteiskuntaan. Samalla arvioidaan, onko kotoutumissuunnitelma tarpeen.

Kotoutumissuunnitelma tukee maahanmuuttajan integroitumista yhteiskunnan täysivaltaiseksi jäseneksi erityisesti kotoutumisen alkuvaiheessa. Se on yksilöllinen suunnitelma, jonka maahanmuuttaja laatii yhdessä kunnan maahanmuuttopalveluiden ja TE-palveluiden kanssa.

Hyvinvointialue voi osallistua alkukartoitukseen ja suunnitelman laatimiseen, jos eri viranomaisten palvelut on tarpeen yhteensovittaa. Kunnan vastuulla on kuitenkin suunnitelman laatiminen.

Suunnitelmaan sisältyvät toimet tukevat kielen oppimista sekä tarjoavat yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia taitoja. Suunnitelman mukaiset toimenpiteet eivät kuitenkaan anna maahanmuuttajalle subjektiivista oikeutta palveluihin ilman muun lainsäädännön mukaista perustetta.

Kotoutumislain mukaan työttömällä tai muuten kuin tilapäisesti toimeentulotukea saavalla maahanmuuttaneella on oikeus kotoutumissuunnitelmaan.

Kotoutumissuunnitelma voidaan tehdä myös maahanmuuttaneelle, jonka on alkukartoituksen perusteella arvioitu tarvitsevan suunnitelmaa kotoutumisen edistämiseksi, kuten opiskelijalle, työssä olevalle tai kotona lapsiaan hoitavalle henkilölle.

Kotoutumislain mukaan kunnan vastuulla on kotoutumissuunnitelman laatiminen yhdessä maahanmuuttaneen kanssa.

Yhteiskuntaorientaatio

Monikielinen yhteiskuntaorientaatio on kurssi, jossa maahanmuuttajat saavat tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta omalla äidinkielellään tai muulla hyvin hallitsemallaan kielellä. Kunnalla on velvollisuus tarjota tämä palvelu kotoutujille osana heidän kotoutumispolkuaan. Monikielinen yhteiskuntaorientaatio tukee kotoutumista ja muita palveluita antamalla kattavan kuvan suomalaisen yhteiskunnan toiminnasta ja helpottamalla maahanmuuttajien integroitumista yhteiskuntaan.

Yhteiskuntaorientaation kouluttajana toimii henkilö, joka osaa sekä opetuskielen että suomen tai ruotsin kielen ja tuntee suomalaisen yhteiskunnan, palvelujärjestelmän ja kulttuurin hyvin. Kouluttajan perehtyneisyys osallistujien lähtömaiden yhteiskuntiin on etu, sillä se auttaa häntä esittämään suomalaisen yhteiskunnan piirteet ymmärrettävästi ja osallistujille merkityksellisesti.

Monikielisessä yhteiskuntaorientaatiossa korostuvat omakielisyys ja dialogisuus: osallistujilla on mahdollisuus esittää kysymyksiä ja keskustella käsitellyistä aiheista. Tämä edistää oppimista ja vahvistaa maahanmuuttajien osallisuutta ja toimijuutta yhteiskunnassa. Tavoitteena on tarjota kokonaiskuva suomalaisesta yhteiskunnasta ja sen kehityksestä. Orientaatiota ei voi korvata esimerkiksi itsenäisesti katsotuilla videoilla tai palveluinfotilaisuuksilla, sillä näiden yksisuuntainen tiedonvälitys ei tue samalla tavoin kotoutumista.

Kotoutumislaisissa ei ole tarkkoja määräyksiä yhteiskuntaorientaation kestosta tai laajuudesta.

Utajärven kunta tulee järjestämään yhteiskuntaorientaation Oulun seudun työllisyysalueen kautta kunnan tarpeisiin perustuen. Luku- ja kirjoitustaidon opetuksessa selvitellään mahdollisuutta järjestää vapaan sivistystoimen kurseja kansalaisopiston kautta, Suomi toisena kielenä tai Suomi startti-koulutuksia. Yhteistyötä tehdään myös kunnan eri palvelujen kesken esimerkiksi kirjaston kanssa sekä paikallisten järjestöjen kanssa.

Kotoutumiskoulutus

Kotoutumiskoulutus on keskeinen palvelu, jolla edistetään oppivelvollisuuden päättäneiden maahanmuuttaneiden kotoutumista ja työllistymistä sekä parannetaan yhteiskunnallisten, kulttuuristen ja arjen taitoihin liittyviä valmiuksia. Kotoutumiskoulutus toimii myös väylänä muuhun koulutukseen ja avoimille työmarkkinoille.

Kotoutumiskoulutuksena järjestetään suomen tai ruotsin kielen opetusta sekä muuta opetusta, joka edistää työelämään ja jatkokoulutukseen pääsyä. Varsinainen luku- ja kirjoitustaidon opetus järjestetään pääosin erillään kotoutumiskoulutuksesta, mutta kotoutumiskoulutukseen voi sisältyä luku- ja kirjoitustaitoa vahvistavia opintoja. Siihen voi sisältyä myös aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamista ja tutkinnon tunnustamista sekä ammatillista suunnittelua ja uraohjausta.

Kotoutumiskoulutus toteutetaan pääsääntöisesti työvoimakoulutuksena, mikä tukee suuntautumista työmarkkinoille. Kotoutumiskoulutusta voidaan kuitenkin järjestää myös omaehtoisena opiskeluna, mikä tarjoaa erilaisia vaihtoehtoja opiskelulle ja vastaa maahanmuuttaneiden koulutustarpeisiin erilaisissa elämäntilanteissa. Luku- ja kirjoitustaidon koulutusta järjestetään pääosin vapaan sivistystyön oppilaitoksissa ja osana aikuisten perusopetusta.

Maahanmuuttaneen koulutustarpeiden arviointi käynnistyy kotoutumislain mukaisessa alkukartoituksessa, jossa selvitetään henkilön yleisiä kotoutumisen valmiuksia. Alkukartoituksessa viranomaisen käy yhdessä maahanmuuttaneen kanssa läpi muun muassa kielikoulutuksen tarpeen ja opiskeluun liittyvät valmiudet. Kartoituksen tulosten pohjalta maahanmuuttanut ohjataan hänelle soveltuvaan koulutukseen tai muihin tukipalveluihin.

Usein kotoutumissuunnitelmassa sovitaan osallistumisesta kotoutumiskoulutukseen, mutta suunnitelman laatiminen ei ole osallistumisen edellytys. Maahanmuuttaneella ei kuitenkaan ole oikeutta työttömyysetuuteen päätoimisen opiskelun aikana, ellei kotoutumiskoulutus ole osa kotoutumissuunnitelmaa. Mikäli kotoutumiskoulutus on sisällytetty suunnitelmaan, maahanmuuttaneella voi olla oikeus korotettuun työttömyysetuuteen ja kulukorvaukseen.

Koulutuspolun tavoitteena on edetä joustavasti ja varmistaa, että maahanmuuttaneen kielitaito ja muut työllistymistä tukevat taidot kehittyvät suunnitellusti kotoutumiskoulutuksen aikana. Jotta maahanmuuttaneiden kotoutumispolut voivat toteutua mahdollisimman saumattomasti, koulutustarjonnan tulisi olla riittävää ja monipuolista, jotta se vastaa kohderyhmän tarpeisiin. Tehokas ohjaus koulutukseen sekä koulutuksen aikana annettava tuki ovat ratkaisevia tekijöitä kotoutumisen onnistumiselle.

Kotoutumispalvelut työllisyyspalveluissa Oulun seudun työllisyysalueella

Työnhakijaksi ilmoittautuneen maahanmuuttajan, joka kuuluu kotoutumislain piiriin, palvelussa sovelletaan Lakia kotoutumisen edistämisestä (681/2023) sekä Lakia työvoimapalveluiden järjestämisestä (380/2023). (681/2023 3§ Lain soveltaminen työnhakijaan: Työnhakijaksi rekisteröityneen kotoutuja-asiakkaan 14–24 §:ssä tarkoitettujen palveluiden järjestämisessä ja toteuttamisessa noudatetaan lisäksi, mitä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa säädetään, jollei tässä tai muussa laissa toisin säädetä.)

Lisäksi kaikkia asiakkaita velvoittaa Työttömyysturvalaki, Yhdenvertaisuuslaki sekä palvelun takaamiseksi tietyissä tapauksissa Laki sosiaalihuollon asiakkaan oikeuksista ja velvollisuuksista.

Kaikissa henkilöasiakkaan palveluissa toteutetaan Pohjoismaista palvelumallia (POMA), joka tuli voimaan 2.5.2022. Pohjoismaisessa työvoimapalvelumallissa työnhakija hakee työtä omatoimisesti ja saa työnhakuunsa yksilöllistä tukea entistä aikaisemmassa vaiheessa ja tiiviimmin.

Työnhakijan velvollisuuksiin kuuluu hakea tiettyä määrää työmahdollisuuksia, jotta oikeus työttömyysturvaan jatkuu. Maahanmuuttajat ilmoittautuvat työnhakijoiksi oman kuntansa työvoimaviranomaiselle.

Kotoutumisajalla oleville asiakkaille tarjotaan työllisyysalueella lakisääteiset työvoimapalvelut: Ohjaus ja neuvonta, Osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi, Kotoutumis- tai monialainen kotoutumissuunnitelma, Työvoimakoulutuksena toteutettava kotoutumiskoulutus ja siihen kuuluvat kielikartoitukset sekä kielitestaukset. Omaehtoisen opiskelun tukeminen on mahdollista kotoutumislain mukaan, jos asiakas menee muuhun suomen- tai ruotsinkieliseen koulutukseen, kuin työvoimakoulutuksena toteutettavaan kotoutumiskoulutukseen. Poikkeuksena asiakkaan ymmärtämällä kielellä toteutettava monikielinen yhteiskuntaorientaatio (Kotolaki 29§).

Oulun seudun työllisyysalueen toimintamallissa kuvataan työnhakijana olevan kotoutuja-asiakkaan palvelupolku työvoimapalveluissa. Työllisyysalueen sopimuskunnat vastaavat työllisyysalueen sopimusten mukaisesti muista kuin keskitettyjen palveluiden piiriin kuuluvien kotoutuja-asiakkaiden sekä kotoutumisajan ylittäneiden asiakkaiden työvoimapalveluista. Kukin kunta tekee yhteistyötä asiakkaan palvelutarpeen mukaan mm. työllisyysalueen sisällä sekä hyvinvointialueen, muiden viranomaisten ja palveluntuottajien kanssa

Kotoutumispolku

Kotoasiakas on Suomeen muuttanut muun maan kansalainen. Muutto Suomeen voi tapahtua monista syistä – henkilö voi esimerkiksi tulla Suomeen opiskelemaan, parisuhteen takia, työperäisen maahanmuuton seurauksena, turvapaikan hakijana tai muuttaa Suomeen töihin tulevan puolisona.

Kotoutumisaika 2 v

ASIAKAS SAAPUU SUOMEEN

Ilmoittautuu suoraan

Tulee yhteistyöverkoston kautta ilmoittautumaan

Huom. Suurin osa kotoasiakkaiden ilmoittautumisista tapahtuu paperilomakkeella

OULU: NEUVONTATIIMI MUUT: KUNNAN TYÖLLISYYSPALVELUT

Asiakas ilmoittautuu työnhakijaksi

Ilmoittautumisen yhteydessä selvitetään asiakkaan tietoja (henkilötodistus, oleskelu- ja työlupa), kieliasioita ja rekisteröidään työnhakijaksi. A-TMT:hen luodaan maahanmuuttajakortti. Tarkastetaan kunnan kotoutumispalveluista, onko asiakkaalle tehty kotoutumissuunnitelmaa. Työttömyysturva laitetaan vireille.

Maahanmuuttajakortti/A-TMT

Työttömyysturva vireille

Ei sitoudu suomen kielen koulutukseen

Asiakas siirretään (toimialatiimin) omavalmentajalle

Sitoutuu suomen kielen koulutukseen

Asiakas siirretään (toimialatiimin) kotovalmentajalle

POMA

KOTO-OMAVALMENTAJA

Mukana voi olla tulkki

Palvelutarpeen arviointi

Koto-omavalmentaja tekee palvelutarpeen arvioinnin ja kotoutumissuunnitelman asiakkaan kanssa. Tässä vaiheessa yleensä on tarpeeksi tietoa, jotta voidaan käynnistää työttömyysturva.

Kotoutumissuunnitelma/A-TMT

KOPO

Kielikartoitus

Asiakas siirretään KOPO-jonoon ja ulkopuolinen palveluntuottaja tekee hänelle kielitaitotason arvioinnin, josta hän saa suosituksen kotokoulutuksen tasosta perustuen hänen valmiuksiinsa opiskella kieltä.

KOTOUTUMIS-SUUNNITELMAN TOTEUTUS

Työn hakeminen

Koulutusta työnhaun rinnalla:
Kotokoulutus ja Koto-OEO

Jatkuvaa ohjausta ja neuvontaa työnhakuun

Koto-opinnoissa on jatkuva seuranta KOPO:n kautta (palveluntuottajan ilmoitukset). Asiakkaalle pidetään täydentäviä työnhakukeskusteluita ja päivitetään kotoutumissuunnitelmaa tarpeen mukaisesti tai 3 kk välein.

KOTO-OMAVALMENTAJA

KOPO

KOTOAIKA PÄÄTTY

Asiakas osallistuu päätöskeskusteluun

Asiakas saa tiedon kotoutumisajan päättymisestä ja kutsun päätöskeskusteluun. Asiakas saa tietoa mitä kotoajan päättymisen tarkoittaa ja tilanteen mukaan päivitetään työllistymissuunnitelmaa.

ASIAKAS SIIRRETÄÄN OMAVALMENTAJALLE

Kunnan kotoutumisesta vastaava viranomainen

Kuntaan muuton tukeminen

Kotoutumisen ja osaamisen palvelutarpeen arviointi

Kielitaidon arviointi

Kotoutumissuunnitelma

Monikielinen yhteiskuntaorientaatio

Kielikoulutus

Monialainen PTA

Osaamisen tunnistaminen

Perheen kotoutumissuunnitelma

Kotoutumiskoulutus

Muu kotoutumista edistävä toiminta

Tavoittaminen

Muut kartoitukset

Monialainen kotoutumissuunnitelma

Tiedottaminen

Ohjaus ja neuvonta

Oulu työllisyysalueen vastuukuntana koordinoi työllisyysalueen kotoutumisverkostoa

Järjestämissuunnitelmassa keskitytään työvoimaviranomaisen lakisääteisiin tehtäviin ja mahdollisiin tehtävien keskittämisiin. Siirtymävaiheessa turvataan palveluiden saatavuus. Myöhemmin tarkennetaan prosessien yhdyspintoja kunnan ja työvoimaviranomaisen välillä.

Työvoimaviranomainen

Kotoutumisen ja osaamisen palvelutarpeen arviointi

Kielitaidon arviointi

Kotoutumissuunnitelma

Monikielinen yhteiskuntaorientaatio

Omaehtoinen opiskelu työttömyysetuudella

Monialainen PTA

Osaamisen tunnistaminen

Monialainen kotoutumissuunnitelma

Kotoutumiskoulutus

Muut työvoimapalvelut

Työ- ja toimintakyvyn arviointi

Muut kartoitukset

Ohjaus ja neuvonta

Utajärven kunnan palvelut

Utajärven kunta tarjoaa maahanmuuttajille samoja peruspalveluita, joita tarjotaan kaikille kuntalaisille. Kotoutumisen keskeisenä tavoitteena on maahanmuuttajien integroituminen kaikkiin kunnan peruspalveluihin mahdollisimman pian, huomioiden erityispalvelut, joita maahanmuuttaja tarvitsee kyetäkseen saavuttamaan ja käyttämään tasavertaisesti olemassa olevia palveluita.

Utajärvellä kotoutumistyötä tehdään monialaisesti. Monialaista yhteistyötä tehdään eri toimialoilla toimivien ammattilaisten, organisaatioiden ja myös kolmannen sektorin toimijoiden kanssa, unohtamatta maahanmuuttajien osallisuutta kotoutumistyön kehittämisessä. Monialaisen kotoutumistyön lähtökohtana on ajatus, että kotouttaminen ja kotoutuminen kuuluu kunnan kaikille toimijoille ja yhteistyön tulee perustua luottamukseen, jatkuvaan vuorovaikutukseen sekä yhteisiin tavoitteisiin, jolloin yhteistyötä tehdään aidossa kumppanuudessa eri toimijoiden kesken.

Kotoutuminen ei ole yksittäisen toimijan tehtävä, vaan jokainen toimiala ja toimija kantaa toimialansa mukaisen vastuun kotoutumistyössä. Toimijat huomioivat maahanmuuttajat asiakkaina ja erityisryhmänä, jonka palveleminen vaatii asioihin perehtymistä ja osaamisen kehittämistä. Osallistuminen kotoutumistyöhön tarkoittaa työntekijän kannalta maahanmuuttaja-asiakkaan hyväksymistä omassa perustyössä, heidän vaikeuksiensa ymmärtämistä ja huomioonottamista. Tällainen toiminta edistää kaksisuuntaista kotoutumista ja maahanmuuttajien ymmärrystä suomalaisesta palvelujärjestelmästä ja kiinnittymistä erilaisiin palveluihin. Hyviä käytäntöjä tulee jakaa aktiivisesti maahanmuuttajien kanssa arkityössään kohtaavien kesken.

Utajärvellä maahanmuuttopalveluissa painottuu näkemys kotoutujasta aktiivisena, omassa asiassa osallisena olevana ja vaikuttamaan kykenevänä kuntalaisena. Kotoutuja ei ole työn passiivinen kohde, vaan itse omassa asiassa aktiivinen toimija, omassa asiassa osallisena oleva ja vaikuttamaan kykenevä kuntalainen, jolla voi olla neuvonnan, palveluohjauksen ja palvelujen tarvetta, kuten kenellä tahansa kuntalaisella. Nämä tarpeet tulee kohdata mahdollisimman yksilöllisesti. Asiakkaan osallisuuteen ja osallistavaan työtapaan tulee kiinnittää huomiota kaikissa kunnan palveluissa.

Utajärven kotoutumishjelmassa edistetään maahanmuuttajien työllistymistä ja yrittäjyyttä tiiviissä yhteistyössä alueen työllisyyspalveluiden, työnvälityksen ja yritystoiminnan tukipalveluiden kanssa. Ohjelman kautta tarjotaan mahdollisuuksia työnantajien ja työntekijöiden kohtaamiseen sekä maahanmuuttajien osallistamiseen yritysrajpintaan ja rekrytointitilaisuuksiin. Yhteistyössä alueen oppilaitosten kanssa pyritään myös tarjoamaan koulutuspolkuja, jotka vastaavat yritysten osaamistarpeisiin.

Utajärven Yrityspuisto Oy, Utajärven kunnan perustama teollisuuden ja elinkeinojen kehittämissyhtiö, on tärkeä kotoutumisen kumppani, joka tukee uusien ja jo toimivien yritysten toimintaa ja kehittää jatkuvasti paikallista yritys- ja työympäristöä. Yrityspuiston palvelut kattavat yrityksen koko elinkaaren ja tarjoavat maahanmuuttajille tietoa ja neuvontaa muun muassa yrityksen perustamisesta, kehittämisestä, rahoituksesta, verkostoitumisesta, toimitilakysymyksistä sekä omistajanvaihdoksista.

Maahanmuuttajien yrittäjyyttä tuetaan erityisesti yhteistyössä Oulun Uusyrityskeskuksen kanssa, jonka palvelut ovat maahanmuuttajien hyödynnettävissä aloittavien yrittäjien tarpeisiin. Yrityspuisto toteuttaa ennakkoivaa ja maksutonta yritysneuvontaa sekä järjestää säännöllisesti elinkeinoelämän kehittämiseen, verkostoitumiseen ja osaamisen kasvattamiseen tähtäviä tapahtumia, koulutuksia ja tilaisuuksia. Utajärven työllisyyspalveluiden kanssa yhteistyössä järjestetään ura- ja rekrytointitilaisuuksia, jotka tukevat maahanmuuttajien kotoutumista tarjoamalla mahdollisuuksia työnhakuun ja alueen työmarkkinoihin integroitumiseen.

Koulun vastuulla on tarjota maahanmuuttajataustaisille oppilaille heidän tarpeisiinsa räätälöityä opetusta, joka tukee heidän kielitaitonsa, kulttuurisen ymmärryksensä ja koulutuksellisen osaamisensa kehittymistä. Tämä tarkoittaa esimerkiksi suomi tai ruotsi toisena kielenä (S2) -opetusta, valmistavaa opetusta sekä muita oppimista tukevia palveluita. Lisäksi koulu tukee oppilaan sosiaalista integroitumista koulu yhteisöön ja auttaa ymmärtämään paikallisen kulttuurin ja koulutuksen toimintatapoja.

Koulun tehtävänä on myös toimia yhteistyössä muiden viranomaisten, kuten sosiaali- ja terveystieteiden sekä kotoutumispalveluiden kanssa, jotta oppilaalle ja hänen perheelleen voidaan tarjota tarvittavaa tukea. Opettajien ja kouluhenkilöstön on tärkeää olla tietoisia maahanmuuttajien kotoutumisen erityiskysymyksistä ja varmistaa, että oppimisympäristö on inklusiivinen ja yhdenvertainen.

Liikuntalain (390/2015) mukaan kunnan tehtävä on luoda liikunnan edellytyksiä järjestämällä palveluja, jotka edistävät terveyttä ja hyvinvointia eri kohderyhmille, tukemalla kansalaistoimintaa sekä rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja. Toiminnan lähtökohdina ovat tasa-arvo, yhdenvertaisuus, yhteisöllisyys, monikulttuurisuus ja kestävä kehitys. Liikunta tukee fyysistä ja psyykkistä terveyttä ja siten myös kotoutumista.

Utajärven liikuntapalvelut edistävät kotoutumista tarjoamalla maahanmuuttajille liikuntamahdollisuuksia yhdenvertaisesti, esimerkiksi esteettömien liikuntapaikkojen, ryhmätoimintojen ja kaikille avointen salivuorojen kautta. Lisäksi liikuntaneuvontaa tarjotaan sekä yksilöille että ryhmille. Toimintaa järjestetään yhteistyössä kunnan eri sektoreiden, seurakunnan sekä yhdistysten kanssa. Erilaiset liikuntaryhmät ja tapahtumat tukevat maahanmuuttajien verkostoitumista, osallistumista, kielen oppimista ja yhteisöön kiinnittymistä

Nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin. Nuorisolain (1285/2016) mukaisesti kunnan tulee järjestää nuorille palveluja ja tiloja sekä tukea nuorten kansalaistoimintaa paikalliset olosuhteet huomioiden. Utajärvellä nuorisotyötä tehdään nuoriso- ja liikuntatalolla, joissa yläkouluikäiset ja sitä vanhemmat voivat harrastaa ja viettää aikaa ohjatusti. Nuorisotyöhön kuuluvat myös liikunta- ja kulttuuripalvelut, työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö.

Maahanmuuttajilla on samat oikeudet käyttää nuorisotiloja ja -palveluita kuin paikallisilla, mikä tukee kouluikäisten kotoutumista sekä yhteisöllisyyttä. Nuorisotyötä toteutetaan monialaisesti ja yhteistyössä nuorisoyhdistysten kanssa, ja nuorille tarjotaan mahdollisuus osallistua heitä koskevaan päätöksentekoon.

Kirjastopalveluiden tavoitteena on tarjota väestölle yhdenvertaiset mahdollisuudet sivistykseen, kulttuuriin, tiedon saatavuuteen, lukutaitoon ja elinikäiseen oppimiseen. Kirjasto tarjoaa maksutta kirjoja, lehtiä, äänitteitä, elokuvia ja elektronisia aineistoja eri kielillä sekä järjestää kaikille avoimia tapahtumia.

Utajärven kirjasto tukee kotoutumista hankkimalla aineistoa, joka edistää kotoutujien luku- ja kielitaitoa, ja hyödyntää Monikielisen kirjaston palveluja. Lisäksi kirjasto tarjoaa kirjastonkäytön opastusta ja lukutaitotuokioita kotoutumiskoulutuksen ryhmille. Palveluiden järjestämisestä vastaavat kirjaston tiedonhaun ja ryhmäohjausten asiantuntijat, yhteistyössä kotoutumiskoulutuksen vastuuhenkilöiden kanssa.

Yhteistyötahot

Kolmas sektori, yhdistykset ja järjestöt sekä seurakunta ovat erittäin tärkeitä yhteistyökumppaneita maahanmuuttotyössä. Tavoitteena on tukea erityisesti perheiden kotoutumista ja integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Maahanmuuttotyön kumppaneiksi pyydetään mukaan kaikkia alueella toimivia kolmannen sektorin toimijoita; esimerkiksi SPR, 4H, eläkeläisjärjestöt, Sydän- ja Reumayhdistykset, urheiluseurat, seurakunta ja kyläyhdistykset sekä Oulujoki-opisto. Kolmannen sektorin toimijoilla on mahdollisuus hakea kunnalta vastikkeellista tukea omaan toimintaansa, jos se tukee kotoutumista ja suomen kielen oppimista, sekä edistää ja luo hyviä etnisiä suhteita.

SPR Utajärven osaston toiminnan painopisteenä on ystävätoiminta ja matalan kynnyksen kulttuurien välisten kohtaamisten järjestäminen. SPR:n vapaaehtoiset ovat mukana uusien pakolaisperheiden vastaanotossa ja mahdollisimman monelle perheelle on tavoitteena löytää nimetyt ystävät. Kansainvälinen klubi on SPR:n alaista toimintaa, ja yhteistyössä toimivat myös kunnan maahanmuuttotyönohjaaja sekä useat paikalliset yhdistykset ja seurakunta. Toiminta on avointa kaikille ikään, sukupuoleen, kansallisuuteen tai uskontoon katsomatta. Kv-klubi on eritaustaisten ihmisten avoin kohtaamispaikka, jonka tavoitteena on tuoda ihmisiä yhteen yli kulttuurirajojen ja edistää kotoutumista ja juurtumista omaan kotikuntaan. Kv-klubi kokoontuu noin kerran kuussa ja siitä tiedotetaan aina paikallislehdessä, kunnan verkkosivuilla ja -sosiaalisen median tileillä sekä ystävätoiminnan henkilöille WhatsApp-ryhmän kautta.

Utajärven kunnan kotoutumisen vastaava on hyvinvointijohtaja Reetta Tuovinen-Salo, maahanmuuttotyönohjaaja Minna Huuhtanen ja työllisyyskoordinaattori Janne Vanninen-Vaattovaara

Utajärven kunnan sosiaali- ja terveyspalvelut toteuttaa Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue eli Pohde. Sosiaalihuollon kotoutumisen yhdyshenkilö on Tarja

Kinnunen, vastuuyksikköpäällikkö, aikuisten perustason sosiaalihuollon palvelut (Ii, Muhos, Tyrnävä, Utajärvi, Vaala).

Vastuutaulukko

Palvelu/toimenpide	Työnhakija	Muut kotoutuja-asiakkaat
Osaamisen ja kotoutumisen pta (palvelutarpeen arvio)	työllisyyspalvelut	kotoutumispalvelut
Monialaisen osaamisen ja kotoutumisen pta POISTUU	yhteistyössä	yhteistyössä
Kotoutumissuunnitelma	yhteistyössä	yhteistyössä
Monialainen kotoutumissuunnitelma POISTUU	yhteistyössä	yhteistyössä
Monikielinen yhteiskuntaorientaatio	yhteistyössä	yhteistyössä
Kotoutumishjelman aikainen ohjaus ja neuvonta	yhteistyössä	yhteistyössä
Kunnan kotoutumishjelman seuranta ja päivittäminen	yhteistyössä	yhteistyössä

Kela

Osana KOTO24-uudistusta tuotamme materiaalia, jota voi hyödyntää yhteiskuntaorientaatiossa ja Suomeen muuttaneille tarjottavassa perustietopakettissa. Lisäksi välitämme kunnille ja hyvinvointialueille tietoa maahanmuuttaneiden asiakkaiden etuuksista kotoutumislaissa määritellyllä tavalla.

Kelan tuet ja palvelut ovat osa kotoutumista edistäviä palveluja. Käytännössä tämä tarkoittaa, että Kela huomioi Suomeen muuttaneet palveluissaan ja viestinnässään. Lisäksi Kela tarjoaa muille kotoutumisen toimijoille ajantasaista tietoa Kelan etuuksista ja palveluista.

1.1.2025 alkaen Kela yhdistää Migrin oleskelulupatiedot tietoihin kotihoidon tuen saajista. Kela toimittaa tiedot näistä alle kolme vuotta Suomessa olleista kotihoidon tuen saajista kuntiin Kelan etuustietopalvelu Kelmun kautta. Julkaisemme myöhemmin ohjeet siitä, mistä ja miten nämä tiedot voi tarkistaa.

Kun työllisyyspalvelut siirtyvät kuntien vastuulle 1.1.2025, on tärkeää varmistaa, että työttömät työnhakijat saavat tarvitsemansa tuet myös uudistuksen jälkeen.

Tällaisia Kelan myöntämiä tukia ovat muun muassa

- työttömyystuet
- yleinen asumistuki
- perustoimeentulotuki
- sairastamisen tuet
- kuntoutus ja kuntoutusraha.

Kela tekee päätöksen **työttömyystuen** maksamisesta työvoimapoliittisen lausunnon perusteella. Lausunnossa määritellään, onko henkilö työtön työnhakija ja onko työttömyystuen maksamiselle mitään estettä. Tällä hetkellä Kela saa työvoimapoliittisia lausuntoja TE-palveluilta ja työllisyyden kuntakokeiluilta. 1.1.2025 alkaen kuntien muodostamat työllisyysalueet laativat suuriman osan lausunnoista.

Kelan maksamien työttömyystukien kannalta tärkeintä on varmistaa, että

- Kela saa työvoimapoliittisen lausunnon ajoissa
- työvoimapoliittinen lausunto sisältää olennaiset asiat.

Näin Kela voi ratkaista tukihakemuksen ja maksaa tuen työttömälle työnhakijalle.

Työtön työnhakija voi lisäksi saada Kelasta **yleistä asumistukea ja perustoimeentulotukea**, jos hänen tulonsa ovat pienet eivätkä riitä välttämättömiin arjen menoihin. Työllisyyspalvelut voivat ohjata asiakasta Kelaan hakemaan näitä tukia.

Jos työtön työnhakija sairastuu, hän voi saada Kelasta **sairauspäivärahaa**. Sairauspäiväraha-aika ei kuluta peruspäivärahan tai ansiopäivärahan enimmäisaikaa.

Kelan **kuntoutuspalveluilla** tuetaan työttömän työnhakijan työkykyä. Kuntoutuksen ajalta voidaan maksaa kuntoutusrahaa. Kela ja työvoimaviranomaisena toimiva kunta tai kuntayhtymä voivat yhdessä asiakkaan kanssa arvioida tarvetta Kelan järjestämään kuntoutukseen.

An aerial photograph of a town in Finland, featuring a winding river, dense forests, and various buildings. The sky is blue with scattered white clouds. The text 'Pohjoista VIRTAA' is overlaid in the center, with wavy lines under 'Pohjoista'.

Pohjoista VIRTAA